

moeten gaan de deugden van vroomheid en ootmoed en Godsvertrouwen. Dat hiermee begaafdheid tot den arbeid allerminst wordt uitgeschakeld, behoeft natuurlijk geen betoog. Het is alleen maar de vraag, wat het eerste en meeste is.

Ook mag niet vergeten de beteekenis van het voorbeeld der Inlandsche Christenen. Helaas, dat ook hier veel kaf onder het koren is. Daarom blijft kerkelijke tucht, strenge tucht, noodzakelijk.

Nu echter de gemeenten meer zelfstandigheid krijgen, gaat ook de tucht hier en daar verslappen; het schijnt, alsof de Inlandsche voorgangers dikwijls niet de kracht en moed bezitten, om de kerk zuiver te houden. Prof. Richter wijst op de Ethiopische kerken, waar het zedelijke en godsdienstige leven sterk is gedaald sinds men vrij kwam van de leiding der zendelingen. En dan vraagt hij: „Hoe staat het in de Indische gemeenten, wanneer de kastendemon zich verheft, of in China, wanneer de idee der familie optreedt en haar recht wil handhaven om alles onder haar invloed te brengen? Wij twijfelen niet aan den ernstigen wil, de oprechte vroomheid en de zedelijke kracht der leiders in de kerk; maar het gros van de gemeente! Hier ligt de proef van de soliditeit van het zendingswerk”.

Nauw in verband hiermee staat de vraag, hoe men het hart van de menschen zal bereiken. Paulus is daarin een meester geweest; hij was den joden een jood en den Grieken een Griek. Hij predikte het Evangelie op den Areopagus in Athene op andere wijze dan in de synagoge te Antiochië. Trouwens, al is het hetzelfde Evangelie, welk een onderscheid is er tusschen Mattheus, Marcus, en Lucas enerzijds en Johannes anderzijds; of tusschen den brief aan de Hebreërs en dien van Jacobus.

Dit voorbeeld verdient navolging; men moet anders optreden op Soemba dan op Midden-Java; anders onder Mohammedanen dan onder animistische Heidenen; anders onder de Priaji's dan onder de dessa-menschen; anders onder de kinderen op de zendingsscholen dan onder de patienten in het zendingshospitaal.

En dit geschiedt ook. Zij, die bij de Schrift leven, volgen vanzelf het voorbeeld na, dat hun daarin wordt gegeven.

Maar dan vergeet men niet, wat Prof. Richter uitdrukkelijk constateert, dat het duizend jaren geduurd heeft, van Ulfilas af tot Luther toe, voordat het Christendom bij de Germaansche vaders tot in het hart gedrongen was! Duizend jaren!

Het volk moet worden gewonnen, maar dat zal alleen kunnen door gestadige samenwerking tusschen de zending en de leiders van de Inlandsche kerk. Het gevaar van het syncretisme moet worden overwonnen, en we, als men door toegeven aan heidensche gebruiken de kerk wil uitbreiden. Dat zou slechts een schijntriumf zijn. Waar het op aankomt is, dat het Evangelie van Jezus Christus over alles zegeviert, alles onder zich brengt en doordringt en reinigt. Het gaat om de overwinning door den Heiligen Geest.

Het doet eerst wat vreemd aan, dat Prof. Richter de Boeddhistische propaganda in Zuid- en Oost-Azië aan de zending ten voorbeeld stelt.

Hij wil niet weten van de kerkelijke politiek van keizer Constantijn, ook niet van de samenwerking tusschen zending en kolonisatie, zooals in de Middeleeuwen; eveneens wijst hij af de expansie van den Islam en de Spaansch-Portugeesche politiek in de 16e eeuw. Maar wat de Boeddhisten doen, moet niet worden voorbijgezien. De zending kan van hen nog wel wat leeren!

Natuurlijk moet zulk een beweren worden waargemaakt. En daartoe herinnert hij aan de Boeddhistische cultuurstaten in Birma en Siam; aan de Boeddhistische cultuur, die soms groote deelen van een land overheerscht, zooals in Zuid-Ceylon, of als een buitengewone sterke godsdienstige factor zich gelden doet als in Japan; aan de Boeddhistische „Kulturinseln” als in China; aan het feit, dat in den Lamaïstischen priesterstaat Thibet het Boeddhisme bijna een aparte religie werd; en aan de landen als Korea en het Midden-Java, waar een Boeddhistisch vernis over het volksleven werd getrokken.

En dan is ook eigenaardig, dat in de meeste van deze landen de godsdienstige of cultuur-machten zich ten bloede toe verzet hebben tegen de indringende vreemde religie.

Nu, aan dit alles spiegele zich de wereldzending.

Het Christendom treedt op met de belijdenis, dat er alleen heil is in Christus, en eischt daarom heel de wereld op; en daartegenover staat de ootmoed, waarmee het optreedt in de verovering van landen en volken. En deze innerlijke spanning zal nog sterker worden naarmate de koloniale politiek, de saeculaire cultuur-propaganda en het imperialisme der blanke rassen enerzijds en de wereldzending van de Christelijke kerk anderzijds elkander ontmoeten.

Van samenwerking tusschen deze beide zal, gelijk gevreesd mag worden, in de toekomst wel geen sprake zijn; eerder strijd.

De zending heeft dit voor boven de staats-machten, die in den Volkenbond eenheid hebben

gezocht, dat zij streng methodisch te werk gaat, en vele middelen bezit om het groote beoogde doel te bereiken.

Het is waar, dat de Roomsche zending nog weer veel krachtiger centraal is georganiseerd dan de Protestantsche. Maar de beteekenis van den Internationalen Zendingsraad moet toch niet worden onderschat.

Ook moet met blijdschap worden aanvaard het feit, dat in vele landen zoogenaamde Nationale-Zendingsraden zijn opgericht, die veel goed doen ten opzichte van de zendingscorporaties, om ze tot meerdere eenheid of tenminste samenwerking te brengen.

Laat het zijn, Prof. Richter vestigt er de aandacht op, dat iedere goede zending ernaar streeft haar terrein zelfstandig te bewerken en naar eigen inzicht den arbeid te doen; en dan heeft zij den Nationalen Zendingsraad alleen in zooverre noodig, dat de belangen, die zij met de zendingen op andere terreinen heeft, worden behartigd en minder aangename „invallen” op haar gebied van andere zendingscorporaties worden voorkomen. Maar anderzijds dwingen de reuzentaak der zending en de beperkte middelen en weinige krachten, om verstandig te werk te gaan. Er zal een soort „zendingsstrategie” moeten worden ingevoerd.

Bij het uiten van deze gedachten laat Prof. Richter het. Het is niet zijn bedoeling alles in den breede uit te werken; hij geeft slechts richtlijnen, die de overdenking waard zijn. Hij laat ons de moeilijkheden zien, maar slaat aan de hoop op de overwinning van het Evangelie niet den bodem in. Maar dat de zending voor een reuzentaak staat, wordt nog niet algemeen beseft; velen denken te gemakkelijk over de schier onoverkomelijke bezwaren, waarvoor de zending staat. En dan kan hetgeen Prof. Richter ons biedt ons te meer afhankelijkheid leeren van den almachtigen Koning, van Wien wij belijden, dat de zending toch ten slotte Zijn zaak is.

En al zal men in verschillende onderdeelen met Prof. Richter verschillen van meening, daarin geven wij hem gaarne onze instemming, dat wij vasthouden aan het zendingsbevel: „Predikt het Evangelie aan alle creaturen”, en tegelijk in het oog houden de stichting der Christelijke kerk naar den aard van het volk, waaronder wordt gearbeid.

En dan leggen wij de uitkomst in de handen van Christus

J. D. W.

Over de pluriformiteit.

Volgens belofte geef ik deze week in aansluiting aan wat verleden week van Prof. Greijdanus werd geciteerd, de polemiek, die ter zake van het in ons vorig nummer opgenomen artikel van Prof. Greijdanus is gevolgd. Dr. E. M. Buizer schreef een contra-artikel, dat door Prof. Greijdanus — in dien tijd nog redacteur van „Friesch Kerkblad” — in aantekeningen beantwoord is.

We geven beide hier in hun geheel weer („Friesch Kerkblad” van 24 Aug. 1917, XI, 43):

Den Weleerw. Zeergel. Heer Dr S. Greijdanus, Redacteur van het „Friesch Kerkblad”.

Weleerw. Zeergel. Heer!

Uw stuk „Pluriformiteit der Kerk” (overgenomen door de „Zeeuwsche Kerkbode” van 27 Juli 11.) heeft in het algemeen mijn instemming, vooral wanneer U er op wijst, dat de leer der pluriformiteit geen oorzaak mag zijn, dat de Schriftuurlijke maatstaf wegvalt. Toch heb ik eenige bezwaren, en daar ik als de dienaar van een gravamen tegen artt. 27—30 der Belijdenis (dat in verband staat met de pluriformiteit), zooals vanzelf spreekt, er bijzonder prijs opstel, dat men een juiste voorstelling heeft van de beteekenis en het doel van dit bezwaarschrift, roep ik de gastvrijheid van uw blad in voor een misschien wat uitvoerige uiteenzetting. Met opzet zeg ik uiteenzetting, want ik moet me bepalen tot poneeren zonder meer en de verdediging uit Schrift en historie achterwege laten, tot de door den Kerkeraad van Middelburg benoemde Commissie van Advies mij daarover gehoord heeft¹⁾.

U neemt pluriformiteit theoretisch in den zin van veelsoortigheid of variatie binnen dezelfde soort, zooals men die in het planten- en dierenrijk aantreft. Men zou b.v. een kerk kunnen hebben, waarin het verstand en de leer, een andere, waarin het gevoel en de mystiek, een derde, waarin de lust tot de daad, zending en evangelisatie op den voorgrond stond. U acht, dat een dergelijke pluriformiteit, — wanneer het maar kerken betreft, die aan den norm der ware kerk beantwoorden, — toejuiching zou verdienen²⁾; en het onlangs weer opgehaalde woord, door Dr. A. Kuyper Sr. bij de vereniging in 1892 gesproken, wijst in dezelfde richting. Dr. Kromsigt daarentegen verwierp kort geleden deze leer der pluriformiteit, wanneer ze tot scheiding tusschen kerken leidt en dient als grond voor gescheiden voortleven. Hij acht, dat deze variaties moeten opgenomen zijn in één kerkverband.

Hoe dit echter zij, al valt niet te ontkennen, dat in sommige kerken bepaalde variaties op te merken zijn, de scheidslijnen tusschen de bestaande kerken

lopen doorgaans anders. Van het historisch gegeven nu gaan de meeste aanhangers van de leer der pluriformiteit uit. Misschien zou een term als pluraliteit beter passen, maar dat is dan de quaestie van een woord. De zaak is deze: We staan voor het historische feit van een veelheid van instituten, die elk voor zich den naam van kerk opeischen. Tegenstander zijn van de pluriformiteit wil praktisch genomen zeggen, dat men dien naam aan alle instituten, behalve het eigene onttrekt; voorstander zijn, dat men behalve het eigene ook andere instituten als Christelijke kerk erkent³⁾.

In de tweede plaats komt dan de vraag naar de oorzaak van die veelheid. Wie nuchter de dingen beschouwt, ziet wel, dat die doorgaans haar oorzaak vindt in de zonde en de gevolgen van deze als eenzijdigheid, verkeerd en gebrekkig inzicht in de waarheid Gods, en dat zoowel bij de leden van het eigen instituut als bij anderen. Dit legt aan ieder Christen den plicht op den maatstaf der Schrift aan te leggen om te zien, welke kerk naar zijn bescheiden meening daar het meest aan beantwoordt, zich bij die kerk te voegen, en in die kerk dan nog het zondige te bestrijden.

Men krijgt dus twee normen. Eerst één ter beantwoording van de vraag, of een bepaald instituut een Christelijke kerk is. Dan zegt de voorstander der pluriformiteit (in praktischen zin) met Prof. Bavink (Geref. Dogm.², IV, bldz. 346—47), dat „het Woord Gods, indien het op een bepaald plaats nog eenigermate bekend is, zekerlijk zijne werking zal doen, en dat, waar het is, er een kerk is van Christus, hoe onzuiver en vermengd dan ook”. Hij is dus hier met een minimum tevreden en acht de beschouwing „naar den aard der liefde” ook op kerken van toepassing. In de tweede plaats is er een norm ter beantwoording van de vraag, bij welke der bestaande kerken men zich moet voegen. Hier gaat het niet om een minimum, over een beschouwing naar den aard der liefde, hier gaat het om een maximum, het zooveel mogelijk voldoen aan de eischen der Schrift, b.v. ongeveer zooals ze geformuleerd zijn in art. 29 van de belijdenis als merkteekenen der ware kerk. Natuurlijk moet hierbij niet vergeten worden, dat het meerendeel der Christenen in een kerk geboren worden en dat de vraag, die U aan het slot noemt, wanneer men n.l. de kerk, waarin men geboren is voor een meer zuivere moet verlaten, niet altijd even gemakkelijk te beantwoorden is.

Een voorstander der pluriformiteit leeft naar zijn beste weten naar den eisch van het maximum, maar erkent ootmoedig, dat hij het voldoen aan dien eisch tengevolge der zonde een veelheid van kerken ontstaan moet. Om een sprekend voorbeeld te geven: Luther stond op het woord: „Dit is mijn lichaam”, en eischt op grond der Schrift aansluiting aan de Lutherse kerk; de Gereformeerden wraakten op grond van diezelfde Schrift Luthers leer der consubstantiatie⁴⁾.

Toch sluit de belijdenis eener door de zonde onvermijdelijke veelheid niet uit, dat men vasthoudt aan de ideale eenheid. Die is enerzijds een zaak van geloof en niet van aanschouwen, anderzijds richtsnoer van ons handelen. En in deze richting kan men juist van het standpunt der pluriformiteit uit meer doen. Wie haar ontkent, kan de eenheid niet anders bevoorwaarden dan door werven voor de eigen kerk en nog eens werven en altijd werven. En daarbij moet hij zijn mede-Christenen krenken door hun instituut den naam kerk te ontnemen. Wie de pluriformiteit erkent, kan werven zonder te krenken, maar daar naast ook zonder bepaald te werven geloofsgemeenschap oefenen met Christenen uit andere kerken. Zoo is er ook samenwerking op voet van gelijkheid mogelijk tusschen kerken, die op een bepaald punt hetzelfde willen. Wat op elk oogmerk eisch Gods is; werven of geloofsgemeenschap oefenen en samenwerken, moet ieder voor eigen conscientie uitsnaken, maar beide is plicht. Voor kerken ook hangt veel van de tijdsomstandigheden af. Het laat zich denken, dat nu eens de eisch van het maximum aanleiding geeft tot een strijd als de doleantie, dan weer de toenemende algemeene afval noopt tot samenwerking om dien te stuiten, met tijdelijk staken van den op zichzelf wettigen, mits broederlijk gevoerden, onderlingen strijd.

De kern van de leer der pluriformiteit praktisch opgevat, is m.i. het onderscheiden der twee normen. Laat men den eersten samen vallen met den tweeden, dan komt men ten slotte uit bij de alleenzaligmakende kerk; laat men daarentegen den eisch van het maximum varen, dan komt men tot een kerkelijk indifferentisme.

De boven uiteenzette omvatting nu is niet die van de Geloofsbelijdenis. Deze leert de ware kerk niet als norm maar als feit.

De ware kerk is volgens haar de Gereformeerde; de valsche de Roomsche; de overigen vallen onder de rubriek secten, welke zeggen, dat zij de kerk zijn⁵⁾. Zoo b.v. de door U genoemde Anglicaansche, die een episcopale kerkregering heeft, geen presbyteriale, zooals volgens art. 30 de ware kerk moet hebben⁶⁾.

Er zijn Gereformeerden, die, op grond van de pretentie de voortzetting der aloude Gereformeerde Kerk van 1618 en daarvoor te zijn, — deze belijdenis voor onzen tijd toepassen op onze Gereformeerde kerk en op de Roomsche kerk van nu. Anderen neigen er toe het begrip de valsche kerk als norm op te vatten, en achten, dat naar deze norm gemeten, niet alleen de Roomsche, maar ook de Hervormde een valsche kerk is, terwijl zij „de ware kerk” nog altijd als feit, als identiek met onze Gereformeerde kerk opvatten. De woorden: „dat buiten haar geen zaligheid is”, neemt men vaak aldus: „Wanneer een Hervormde bewust en halsstarrig weigert zich bij de ware, d.i. de Gereformeerde kerk, te voegen, is hij niet gehoorzaam aan Christus en kan dus geen Christen zijn”. Meer gewoon is de opvatting, dat de Hervormde kerk valt onder de secten, welke zeggen, „dat zij de kerk zijn”. Men meent dan, dat er onder het „Synodale juk” geen kerk is, wel verstrooide geloovigen. Steun vindt men daarbij in art. 29, dat bij het onderscheid

tusschen
let op de
„ware Chr
zou zijn
gelooviger
Een gro
U blijkba
wanneer
van het
Maar z
anderen z
ben⁶⁾; en
beteekenis
komen re
der conse
vinden vo
handhavin
staf is.
Mijn
Met H

8 August

¹⁾ Eers
artikel ov
„Friesch K
bericht, d
te Middel
Belijde
200 te we
staat van
dit ingez
dediging
Schrijver
zetting, o
en het d
Dientenge
stuk te n
er van ad
„de verde
te moeten
ingediend
hij alzoo
eventueel
vamen ui
zooveel h
om het e
schriftum
van sam
publieke
mij eenm
weigeren
hier, in
de noo
kennis
²⁾ In d
gelezen, i
dachten
waardere
³⁾ Zoo
kan wel
eigene al
leer van
omdat hi
de valsche
Gods W
danig l
die ke
delde, z
person
in hun
veroor
Woord
in hunne
gen we
van teru
⁴⁾ Deze
m.i. niet
29 onzer
mening
den eisch
wij zegge
ware en
wie nog
waar nog
Christus
het in
bestaa
eischen
als rec
zich bij
van beap
eischen, i
er mee
Bij eer
de valsche
voorstelt
neer: of
Gods We
ste stelt
er bij, t
staan m
⁵⁾ Dit
Inzender
zal kun
onzer va
biedt.
⁶⁾ Dr
ning —
wie het
de Bel
gaven. E
komt, oc
wat min
hen schi

Tot zoov
Men lett
bezwaar:
geopen